

Skupaj čez Sfingo

Antejeve uresničene sanje

Ko mi je hčerka Veronika prejšnji teden sporočila (sredi decembra 2018, op. ur.), da je umrl Ante Mahkota, je bila moja prva misel: "Odšel je alpinist povojne generacije, ki ji je v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja uspelo dvigniti slovenski alpinizem na evropsko in svetovno raven."

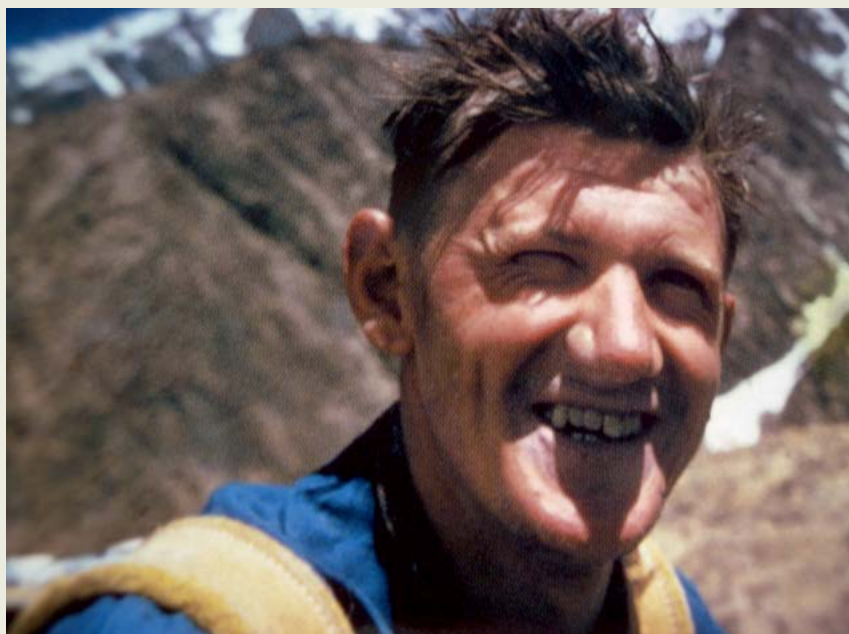
Ante je bil zagotovo eden od vodilnih slovenskih alpinistov tistega časa. Ni pa bil samo vrhunski alpinist, ampak je znal svoje alpinistične podvige zelo uspešno predstaviti slovenskemu občinstvu tudi v časopisni in knjižni obliki.

Z Antejem sva se prvič navezala na skupno vrh leta 1963 na slovenski (jugoslovanski) odpravi v Kavkaz. Poleg vzpona na najvišji vrh Kavkaza, na pettisočak Elbrus, ki smo ga dosegli vsi člani odprave, sva z Antejem preplezala še severno steno Nakra Taua in Pika volnoj Spaniji (Vrh svobodne Španije). Prva je bila kombinirana ledno-skalna stena, druga pa pretežno skalna. Pri grebenskih dostopih na Sheldo in Bžeduh se nama je pridružil še Ljubo Juvan. Plezalne ture v Kavkazu so bile dolge in naporne, navadno smo imeli po dva bivaka med vsako turo, saj so bile to stene tri- in štiritisočakov.

Z Antejem sva se zopet srečala leta 1966. Začela sva s težkimi smermi doma (Velebitaška v Aniča Kuku v Paklenici, Aschenbrenner v Travniku, severovzhodni raz Špika – prva ponovitev) in še težjimi v italijanskih Dolomitih (Carlesso-Sandri v Torre Trieste v Civetti, Francoska direttissima v zahodni Cini in vzpon v južni steni Marmolade). Vse to so bile stene, ki so od naju zahtevale veliko moči, poguma in medsebojnega zupanja, ki se mu pri plezanju nikoli nisva izneverila. Leto 1966 pa je bilo leto, ko je Ante končno dosegel cilj, ki se mu je kljub nekajletnim prizadevanjem izmikal. Ta cilj je bil preplezati novo smer v zahodnem delu Severne triglavske stene. V tem delu Stene se dviguje v nebo monolitna skala, podobna egipčanski Sfingi. Brez uporabe svedrovcev je Sfinga dolgo veljala za nepreplezljivo, a za Anteja je bilo značilno, da se nikoli ni vdal. Vztrajno je poskušal z različnimi soplezalci uresničiti svoje sanje. Priplezal je do velike strehe nekje sredi stene. V streho, bolje rečeno v strop, pod katerim je visel kot pajek, mu je še uspelo zabiti nekaj varovalnih klinov navpično navzgor v razpoko, ki se je vlekla od kota strehe do njenega roba. Priplezal je skoraj do konca stropa, manjkal mu je le še kakšen slab meter. Zakaj ni poskušal plezati naprej, ga nisem nikoli vprašal. Gotovo je imel dobre razloge ...

Ko me je Ante nekega dne vprašal, ali bi šel z njim dokončat smer, ki si jo je zamislil čez obraz Sfinge, nisem

niiti za trenutek premišljeval. Takrat se je toliko govorilo o Sfingi, da me je zanimalo, ali je res tako strašna, kot je bila videti iz doline. Tako sva 11. junija 1966 po bivaku pod Steno in nočnem pohodu ob jutranji zori že stala pri vstopu v steno Sfinge. Kot po navadi je Ante začel plezati prvi. Običajno smo plezalci z žrebom določili, kdo bo začel prvi; zakaj je bilo zanj tako

Ante Mahkota
Arhiv Petra Ščetinina

pomembno, da začne plezati ravno on, ne vem. Bilo mi je tudi vseeno, saj sva tako in tako vedno plezala izmenjaje se v vodstvu.

V hladnem jutru sva sprva z otrdelimi prsti premagovala raztežaj za raztežajem v smeri, ki je potekala po navpičnih ploščah, zajedah in previsih do nekaj metrov dolge strehe. Ko sem priplezal do Anteja, ki si je uredil varovališče v kotu strehe, sem šele videl, kakšno delo je opravil. Današnji alpinisti bi zmajevali z glavo in se čudili, kako je bilo takrat z opremo, ki smo jo imeli na voljo, sploh mogoče vstopiti v steno Sfinge. Za vedno bom hvaležen Anteju, da mi je prepustil raztežaj, da sem lahko nadaljeval tam, kjer je on pred leti končal. Kaj je za robom strehe, nisva videla. Spraševala sva se, ali je prehod izpod strehe v steno nad njo sploh mogoč.

¹ Peter Ščetinin je Antejev prijatelj in soplezalec. Skupaj sta preplezala Obraz Sfinge, dolga leta najtežjo smer pri nas.

Ante Mahkota in Peter Ščetinin na vrhu Sfinge.
Posneto z Antejevo samosprožilno kamero 11. 6. 1966.
Arhiv Petra Ščetinina

Barbka Ščetinin na
vrhu Pik Lenina,
14. 8. 1967
Arhiv Petra Ščetinina

V Sfingini steni
11. 6. 1966
Foto: Ante Mahkota

Ko sem tako viseč na Antejevih klinih v strehi počasi napredoval proti robu, se je pod mano odpiralo vedno večje brezno. Fantastična zračnost! Zdelo se mi je, da sem kot ptič, ki se s kremplji drži strehe. Samo spustiti bi se moral pa bi poletel v večnost. Visečemu na zadnjem Antejevem klinu, mi je s skrajnim naporom uspelo na robu strehe zabiti še en klin, se potegniti do njega in pred mano se je odprl svet, kamor še ni stopila človeška noga. Navpična stena, nad njo pa velik previs. Drobnji oprimki v steni so mi omogočili izjemo težak izstop izpod strehe. Trenje vrvi, ki je tekla skozi kline in okoli roba, je postajalo z vsakim metrom večje. Tako sem pri napredovanju porabil več moči za vleko vrvi kot za plezanje. Pripelzal sem do velikega previsa, kjer sem naredil zasilno varovališče. Od tu je bilo napredovanje mogoče le čez skoraj navpične gladke plošče desno pod previsom do majhne poličke, ki se nama je ponujala za kratek oddih. Zakričal sem Anteju, da ga varujem, da lahko začne plezati. Zaradi velike strehe, ki je bila med nama, se nisva

videla, slišala pa sva se samo s pomočjo odmeva, ki je nastal, ko sva kričala v zrak pred sabo. Ko je Ante pripelzal do mene, je tudi sam ugotovil, da čez previs nima pomena poskušati. V tegu vrvi se je samo s pomočjo trenja mojstrsko preliščil čez gladke plošče do poličke, kjer sva si, ko sem tudi jaz pripelzal do njega, privoščila kratek počitek. S hrbtom, naslonjenim na steno, in z nogami, bingljajočimi v globino, sva uživala v enkratnem razgledu, ki je dan samo alpinistom. Ante je predlagal, da bi si tu uredila bivak. Ker sem bil še vedno poln energije, sem menil, da bi raje še isti dan poskusila doseči vrh oziroma rob. Ante se je strinjal. Po nekaj težkih previsnih počeh sva dosegla vrh skrivnostne stene. Prvi je na rob Sfinge stopil Ante, ki so se mu s tem uresničile dolgoletne sanje: ustvariti novo smer v obrazu Sfinge. Meni pa je bila dana priložnost, da doživim stvari in občutke, ki niso dani vsakemu človeku. Zato, Ante, še enkrat najlepša hvala za trenutke, ki sem jih doživel v Sfingi. Ne bom Te pozabil!

Po Sfingi sva z Antejem skupaj preplezala še nekaj težkih smeri. Leta 1967 sva bila člana slovenske odprave v Pamir. Ante je bil v navezi s Francijem Ekarjem, jaz pa s svojo ženo Barbko. Uspelo nam je grebensko prečenje sedentisočaka Pik Lenina, pri čemer moram omeniti, da sta Ante in Franci izbrala daljšo varianto, midva z Barbko pa krajšo. Barbka je bila prva ženska, ki ji je uspel tako velik podvig.

Po Pamirju so se najine plezalne poti razšle, in sicer predvsem zato, ker je bil Ante vedno bolj angažiran v časopisnem podjetju Delo. Ponovno sem ga srečal, ko je Tine Marenče¹ pripravljal televizijsko oddajo o naju in ko se je začelo snemanje filma o Sfingi. To je bilo pred približno osmimi leti. Vendar to žal ni bil več tisti Ante, s katerim sva nekoč premagovala najtežje plezalne smeri. Težko je hodil, nato pa ga je bolezen za nekaj let dobesedno prikovala na posteljo. Dvakrat sem ga skupaj s Tinetom Marenčetom obiskal na njegovem domu v Ljubljani. Kljub nezavidljivemu položaju so mu žarele oči, ko smo se pogovarjali o plezanju in gorah ...

Dragi Ante, kamorkoli si že odšel, ne boš pozabljen. O Tebi govorijo Tvoja dejanja.

Tvoj soplezalec Peter ●

¹ Tine Marenče, alpinist, producent, soustvarjalec filma Sfinga.